

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

ТИЧКА ГАННА-МЕЛАНІЯ ІГОРІВНА

УДК 94(477.83/.86-11):327(44)]“1918/1923” (093.2)

**СХІДНА ГАЛИЧИНА У ПОЛТИЦІ ФРАНЦІЇ
(1918–1923)**

Спеціальність 07.00.02 – Всесвітня історія

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор
Качараба Степан Петрович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри нової та новітньої історії
зарубіжних країн.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор
Віднянський Степан Васильович,
член-кореспондент НАН України,
завідувач відділу історії міжнародних
відносин і зовнішньої політики України
Інституту історії України НАН України.

доктор історичних наук, професор
Комар Володимир Леонович,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
завідувач кафедри історії слов'ян.

Захист відбудеться 5 листопада 2018 р. о 15.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.12 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Університетська, 1, ауд. 337.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розіслано 4 жовтня 2018 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
професор**

Шуст Р. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Політика французького уряду щодо Східної Галичини досі не була об'єктом спеціального і комплексного історичного дослідження. Значною мірою це спричинено тим, що українські науковці до певного часу не мали можливості сповна використовувати у своїх працях матеріали французьких та польських архівів. Як наслідок, ряд тем, пов'язаних із цією проблематикою, досліджені недостатньо. Бракує цілісних синтетичних праць про контакти українських представництв та організацій з французькою громадськістю і політикумом, про французькі нафтові інтереси у Галичині тощо.

Зважаючи на наближення 100-річного ювілею утворення ЗУНР, ґрунтовне вивчення українсько-французьких відносин у 1918–1923 рр. стає надзвичайно актуальним. Крім того, в сучасних політичних реаліях дослідження історії національно-визвольних змагань є особливо важливим, бо саме відсутність знань про минуле активно використовується антиукраїнською пропагандою для поширення дезінформації та плекання радянських міфів.

Саме тому давно назріла потреба комплексного та ґрунтовного підходу до проблеми французької політики щодо Східної Галичини. Вкрай необхідно розглянути події української історії з точки зору глобальних політичних та економічних процесів, ґрунтуючись на невідомих українським науковцям джерелах, зосереджених у польських та французьких архівах, що проливають світло на цікаві аспекти українсько-французьких відносин.

Крім того, для сучасної історичної науки актуальним є аналіз міжособистісних стосунків як одного із чинників історичного процесу, а також вивчення і переосмислення минулих подій з точки зору біографічних студій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота виконана на кафедрі нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету імені Івана Франка та є складовою частиною її науково-дослідницької роботи в межах проблеми “Світові інтеграційні процеси у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст” (державний реєстраційний номер 0112U004037).

Мета дисертаційної роботи – комплексний аналіз генези французької політики щодо Східної Галичини у 1918–1923 рр. та її впливу на долю регіону

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати стан наукового вивчення зазначеної теми та її джерельну базу;
- охарактеризувати теоретико-методологічні засади дослідження;

- дослідити деталі візиту до Галичини французького інформаційного делегата Анрі Віллема;
- розглянути основні напрямки діяльності та структуру місій під головуванням генерала Жозефа Бартелемі;
- вивчити головні чинники, що впливали на формування французької політики щодо Східної Галичини;
- охарактеризувати діяльність основних українських представництв та організацій у Парижі у 1919–1923 рр., в тому числі і під час Паризької Мирної Конференції;
- порівняти напрацювання української та польської пропаганди у справі Східної Галичини;
- проаналізувати французько-українські контакти щодо статусу галицького регіону.

Об'єктом дослідження є політика Франції щодо Східної Галичини у 1918–1923 рр.

Предмет дослідження становлять фактори формування та основні прояви французької політики щодо галицьких територій, а також вплив офіційного Парижа на вирішення долі регіону.

Хронологічні рамки дослідження визначаються її тематичною спрямованістю і завданнями й охоплюють період від листопада 1918 р., коли було утворено перший Державний секретаріат ЗУНР, і до березня 1923 р., коли після рішення Ради послів Антанти щодо включення Східної Галичини до складу Польщі останній уряд ЗУНР оголосив про саморозпуск.

Територіальні межі дослідження є доволі широкими. Назагал, у дисертації описано події, що відбувалися у Східній Галичині та у Франції. Однак, зважаючи на специфіку досліджуваної проблематики, у роботі неодноразово доводилося аналізувати факти та явища, що мали місце у Західній Галичині, на Великій Україні та у інших регіонах.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у комплексному дослідженні політики Франції щодо Східної Галичини впродовж 1918–1923 рр.

У дисертації *вперше*:

- досліджено життя та діяльність французького інформаційного делегата А. Віллема, а також деталі його місії у Східній Галичині наприкінці 1918 р.;
- запропоновано розрізняти дві окремі “місії Бартелемі”, перша з яких діяла у Львові у січні – лютому, а друга – наприкінці лютого 1919 р.
- проаналізовано вплив французьких економічних інтересів у галицькому регіоні на вирішення його політичної долі;

- окреслено вплив більшовицької загрози на політику Франції щодо Східної Європи;

- вивчено генезу українського варіанту ідеї “передмур’я Європи” та досліджено його вплив на дипломатичну діяльність українців за кордоном.

- проведено порівняльний аналіз уявлень українських місій та організацій у Парижі про майбутній статус Східної Галичини.

Подальший розвиток отримали:

- дослідження діяльності місій під головуванням генерала Ж. Бартелемі;

- вивчення польської та української пропагандистської діяльності у Парижі;

- аналіз структури та основних аспектів діяльності українських представництв та організацій у Франції;

- вивчення українсько-французьких контактів у Парижі в 1918–1923 рр.

Доповнено й уточнено:

- перелік чинників, що впливали на політику Франції щодо Східної Галичини;

- списки членів Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Парижі, а також інших українських організацій та представництв у Франції.

- історію та генезу представництва ЗУНР у Парижі.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що результати дисертаційної роботи можуть бути використані для наступних студій з історії закордонної політики УНР і ЗУНР та для написання синтез з історії України, бо досі в більшості з них ця проблематика була відсутня, а також для подальшого вивчення українсько-французьких відносин. Застосовані в дисертації методологічні підходи можна використовувати для дослідження інших аспектів міжнародної політики першої половини ХХ ст. Результати дисертації можуть стати основою навчальних курсів для студентів історичного факультету. Також дане дослідження вказує на нові можливості для біографічних студій, присвячених українським та французьким дипломатам і військовим.

Апробацію результатів дисертації здійснено шляхом оприлюднення її основних положень, висновків і результатів на звітно-наукових конференціях Львівського національного університету ім. І. Франка, VI краєзнавчій конференції “Історичні пам’ятки Галичини” (м. Львів, 4 березня 2016 р.), конференції “Перспективи розвитку озброєння та військової техніки Сухопутних військ” (м. Львів, 18–19 травня 2016 р.), Міжнародній науковій конференції, присвяченій 100-річчю свячень Йосифа Сліпого (с. Унів, 30

вересня 2017 р.), XXVI міжнародному славістичному колоквиумі (м. Львів, 17–18 травня 2018 р.).

Публікації. Головні результати дослідження відображено у 8 наукових статтях (2 входять до фахових видань України, включених до міжнародних наукометричних баз, 2 опубліковані у тезах наукових конференцій).

Структура дисертаційної роботи обумовлена метою і завданням дослідження та включає у себе вступ, чотири розділи, поділені на десять підрозділів, висновки, список використаних джерел (302 позиції) і додатки. Загальний обсяг дисертації становить 285 сторінок, з них основного тексту – 215 сторінок, список використаних джерел – 29 сторінок, додатки – 26 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми, окреслено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, його практичне значення, з'ясовано наукову новизну, хронологічні та територіальні межі, подано відомості про апробацію і структуру дисертації.

У *першому розділі* – **“Історіографія, джерельна база і теоретико-методологічна основа дослідження”** – проаналізовано стан вивчення проблеми, охарактеризовано основні групи джерел дисертаційного дослідження, окреслено його методологічні аспекти.

У підрозділі 1.1. – *“Стан наукової розробки проблеми”* – відзначено, що, зважаючи на різносторонність проявів французької політики щодо Східної Галичини, наукову літературу із даної проблематики доцільно класифікувати за предметно-тематичним принципом, виділяючи: 1) загальні праці, які в основних рисах описують увесь комплекс українсько-французьких контактів досліджуваного періоду; 2) спеціальні дослідження, присвячені діяльності французьких військових місій у Галичині; 3) публікації, у яких описані геополітичні інтереси Антанти у галицькому регіоні; 4) дослідження, що висвітлюють французькі нафтові інтереси у Східній Галичині та 5) літературу, присвячену дипломатичним аспектам вирішення долі спірних територій.

Основу першої групи становлять праці, у яких досліджується широкий спектр проблем, пов'язаних з історією ЗУНР та, зокрема, із її міжнародною політикою. Цю групу представляють, зокрема, публікації М. Лозинського, І. Борщака, М. Стахіва, Р. Симоненка, М. Литвина, С. Макарчука, Ю. Сероцінського, П. Вандича та ін.

До другої групи належать праці, у яких вивчається діяльність іноземних делегатів, що відвідали Східну Галичину в період українсько-польського

конфлікту. Зазначена проблематика в історіографії опрацьована доволі фрагментарно. Найґрунтовніші дослідження на цю тему належать польським науковцям, таким, як А. Деруга та М. Козловський. Українські вчені, на жаль, недостатньо цікавляться цією проблематикою і досі копіюють помилки М. Лозинського та неточності М. Стахіва.

Публікації, у яких описані геополітичні інтереси Антанти у галицькому регіоні, і які складають третю групу досліджень, також не є особливо чисельними. Серед авторів, які зосереджували свою увагу на зазначеній проблематиці, варто згадати Р. Б'єжанека, Дж. Томпсона та С. Віднянського. Генезу концепту Польщі як "передмур'я Європи" досліджували Я. Тазбір та В. Комар. Водночас, український варіант ідеї "antemurale" досі не ставав предметом наукових студій, тож вивчення його в рамках даної дисертаційної роботи можна вважати новаторським та надзвичайно актуальним.

Четверту групу досліджень складають праці, що висвітлюють французькі нафтові інтереси у Східній Галичині. Найбільший вклад у вивчення зазначеної проблематики здійснили польська дослідниця С. Закс та французькі історики М. Міу і Д. Мюра. У працях українських науковців ця тема досліджена недостатньо.

Широко представлена в історіографії п'ята група наукових праць, до якої входить література, присвячена дипломатичним аспектам вирішення долі Східної Галичини. Вивченням цієї проблематики ще з першої половини ХХ ст. займалися М. Лозинський, І. Борщак і М. Стахів, які самі були сучасниками описуваних подій. Серед сучасних дослідників дипломатичної діяльності УНР та ЗУНР варто згадати В. Косика, Р. Тимченка, Я. Попенка, А. Іванця та ін. Не бракує також біографічних досліджень, у яких описано діяльність українських дипломатів (серед їхніх авторів – О. Швед, Н. Бортняк, О. Павлишин, К. Королевський та ін.). Однак, дається взнаки відсутність узагальнюючої монографії із зазначеної тематики, яка дозволила б систематизувати наявні напрацювання та вивести дослідження проблеми на новий рівень.

У підрозділі 1.2. – *"Джерельна база"* – проаналізовано джерела дослідження, які поділено на дев'ять груп: 1) нормативно-правові акти, серед яких державні закони, міжнародні угоди та інші офіційні документи УНР, Польщі та Франції; 2) приватні акти, а саме особиста кореспонденція українських дипломатів та політиків. Особливу цінність для даного дослідження становить листування Антона та Євгена Петрушевичів, що зберігається у Центральному державному архіві громадських об'єднань України (ф. 269), а також переписка Михайла Тишкевича з Андреем Шептицьким (ф. 358) та Степана Томашівського з Василем Панейком (ф. 368), доступна у Центральному державному історичному архіві у Львові; 3) ділова

документація, до якої можна віднести офіційне листування зокрема, ноти, звернення, депеші та звіти осіб, причетних до розв'язання українсько-польського протистояння у Східній Галичині – як українського, так і польського чи французького походження. Ці документи проливають світло на діяльність іноземних представників у Східній Галичині, французькі економічні інтереси у Дрогобицько-Бориславському регіоні та взаємовідносини українських, польських та французьких політиків і дипломатів у Парижі. Значний масив цих документів опубліковано у французьких, польських та американських тематичних збірниках. Крім того, вельми цікаві джерела містяться у архівах Міністерства оборони та Міністерства закордонних справ Франції, Архіві нових актів у Варшаві, Бібліотеці ім. С. Петлюри у Парижі, а також у Центральному державному історичному архіві у Львові, Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України і Центральному державному архіві громадських об'єднань; 4) українські, польські та французькі періодичні видання, зокрема, урядові, як-от “Le Temps” чи “Український прапор”, які транслюють офіційну позицію державного керівництва, та регіональна преса (“Głos Śląski”, “Kurjer Lwowski”, “Nowa Reforma” тощо), яка проливає світло на локальні події; 5) мемуари та спогади осіб, причетних до розв'язання “галицької проблеми” у 1918–1923 рр. Серед них необхідно виокремити мемуари українських та польських дипломатів (Е. Ромера, К. Длуського, Є. Онацького, А. Марголіна, М. Рудницького, О. Шульгина, Й. Жана та ін.), а також військових та дипломатів, які стали свідками діяльності іноземних місій та території Східної Галичини (М. Сокольницького, Б. Рої, М. Омеляновича-Павленка та ін.). Крім того, надзвичайно цікавими у контексті даного дослідження виявилися мемуари Ж. Клемансо; 6) публіцистичні та політичні твори досліджуваного періоду, які проливають світло на світогляд окремих політиків та громадських діячів, як-от В. Панейко, Г. де Гаяр-Бансель, а також дозволяють заглянути за лаштунки тогочасних політтехнологій. До цієї групи належать, зокрема, праці А. Граппена, Ж. Пелісьє, Е. Евен, Ф. Ревеля, Р. Пінон та ін.); 7) наукові праці зазначеного періоду, які, подібно до публіцистичних та політичних творів, також транслюють окремі стереотипи і світогляд своїх авторів. До цієї групи джерел вартувало б також віднести тогочасні біографічні словники-довідники, (“Qui êtes-vous? Annuaire des contemporains: notices biographiques” тощо); 8) літературні пам'ятки минулих епох, серед яких, зокрема, роман Вольтера “Карл XII”.

Комплексне вивчення масиву джерел дає підставу стверджувати, що він є репрезентативним та створює можливості розв'язати поставлені у роботі завдання.

У підрозділі 1.3. – *“Теоретико-методологічна основа дослідження”* – показано, що методологічний інструментарій дисертації складається з трьох елементів: принципів дослідження, методів пізнання та термінологічного апарату.

Запропонована у дисертації методологія дослідження дає змогу ґрунтовно та всесторонньо вивчити політику Франції щодо Східної Галичини у 1918–1923 рр. У дисертації були використано широкий спектр загальнонаукових методів, зокрема метод індукції, дедукції, порівняння, аналізу та синтезу, метод сходження від абстрактного до конкретного та системно-структурний метод. Окрім цього, було застосовано спеціально-наукові історичні методи, як, наприклад, генетичний, біографічний, хронологічний, діахронний, статистичної обробки інформації та специфічні методи історичного джерелознавства. Основоположними принципами даної роботи стали науковість, об’єктивність, історизм, холізм та системність.

Важливою для дисертаційного дослідження є характеристика термінологічного апарату, що має методологічне навантаження та визначає межі його трактування. У дисертації дано визначення термінам “геополітичні інтереси”, “місія” та “делегація”, “міжнародна політика”, “передмур’я Європи проти більшовизму” та “місія Бартелемі” та обґрунтовано доцільність їх вживання.

У *другому розділі* – **“Французькі військові місії у Східній Галичині”** – описано невідомі досі аспекти діяльності французьких делегатів, які відвідали Львів у період українсько-польського конфлікту.

У підрозділі 2.1. – *“Місія Анрі Віллема (листопад – грудень 1918 р.)”* – з’ясовано невідомі досі факти із біографії французького поручника, який прибув до Львова у листопаді 1918 р. з інформаційною місією від французького посольства у Яссах. Зокрема, встановлено, що по-французьки його ім’я пишеться через літеру “W”, тобто “Henry Willaime”. Від 1916 р. він перебував на службі у Москві, у складі французького інструкторського підрозділу важкої артилерії, де і вивчив російську мову. На початку 1917 р. А. Віллем був переведений до французької місії у Києві, де нав’язав контакти із польськими середовищами, зокрема, М. Сокольницьким. Отримавши від французького посольства у Яссах повноваження інформаційного делегата, А. Віллем прибув до Львова 18 листопада 1918 р. та став свідком українсько-польських вуличних боїв. Від самого початку цей делегат не дотримувався інструкцій, наданих йому французьким посольством, і активно втручався в українсько-польські переговори, дозволяючи собі різкі та скандальні висловлювання. Його імперіалістичний світогляд та зверхня поведінка швидко настроїли проти нього як українську, так і польську громадськість, про що у

своїх мемуарах писали Б. Роя, Л. де Ляво та С. Гломбінський. Результатом цієї антипатії став арешт А. Віллема та його ув'язнення в українській тюрмі у Тернополі, де він перебував з кінця листопада 1918 р. щонайменше до початку січня 1919 р. Маючи на меті скомпрометувати українців перед Антантою, польські ЗМІ розпустили чутку, що А. Віллема, начебто, було розстріляно. Французьке посольство у Яссах не поспішало спростовувати цю чутку. Складається враження, що керівництво посольства вважало місію А. Віллема провальною і тому прийняло рішення не афішувати подробиці його діяльності, а також обставини звільнення з українського полону. Однак, в ході дослідження вдалося з'ясувати, що уже у другій половині січня 1919 р. А. Віллем перебував у Києві та проводив переговори з представниками УНР. У архіві Міністерства оборони Франції вдалося відшукати його звіт про події у Східній Галичині, із якого можна зробити висновок, що цей офіцер дотримувався пропольських поглядів. Як вдалося встановити, подальша його діяльність не була пов'язана зі Східною Галичиною.

У підрозділі 2.2. – *“Діяльність місії Жозефа Бартелемі (січень – лютий 1919 р.)”* – проаналізовано основні напрямки роботи та структуру місій під головуванням генерала Ж. Бартелемі. Встановлено, що відправлення англо-французької інформаційної місії до Східної Галичини планувалося на урядовому рівні ще у грудні 1918 р., і ключовим завданням цього посольства мало стати дослідження обставин єврейського погрому, що відбувся у Львові 22–23 листопада 1918 р. Місію було сформовано 3 січня 1919 р., а через 16 днів вона прибула до Кракова і, згодом, Львова, ставши, таким чином, першою міжсоюзницькою місією на території Польщі та Східної Галичини. До складу місії увійшло п'ятеро офіцерів, із них троє французів: генерал Ж. Бартелемі, майор де л'Итуаль та поручник Ламарк. Ще двоє делегатів: полковник Генрі Сміт і майор Фордхам, – представляли Велику Британію. Окрім єврейського погрому, іноземні представники досліджували політичну ситуацію у Польщі, придатність польського та, можливо, українського війська до участі у антибільшовицькій кампанії, побут львів'ян у оточеному українськими військами місті тощо. Члени місії також брали участь в українсько-польських перемовинах.

У середині лютого делегація прибула до Варшави, де склала звіт союзницькій місії у Польщі. Після цього було радикально оновлено особовий склад місії, змінено її повноваження та підпорядкування. Це дає підстави стверджувати, що у середині лютого була створена цілком нова, друга *“місія Бартелемі”*, яку із першою пов'язувала лише особа їхнього голови. До новоствореного посольства, окрім Ж. Бартелемі, увійшли генерал А. Картон де

Віарт (Велика Британія), професор Р. Г. Лорд (США) та майор Дж. Стабіле (Італія)

Нова місія прибула до Львова 19 лютого, маючи на меті посприяти укладенню українсько-польської угоди про перемир'я. Як відомо, українське командування не погодилося на запропоновану іноземними делегатами лінію розмежування, тож перемовини були зірвані.

Характерною особливістю місій під головуванням Ж. Бартелемі стала їхня пропольська орієнтація, сформована під впливом масштабної та професійно організованої пропагандистської кампанії. Відмова української сторони підписати угоду про перемир'я лише посилила антипатію іноземних делегатів до ЗУНР. Після свого від'їзду зі Львова Ж. Бартелемі послідовно виступав за введення санкцій проти українців та вкрай негативно висловлювався про них у своїх офіційних звітах та інтерв'ю для преси.

У *третьому розділі* – **“Чинники політики Франції щодо Східної Галичини”** – охарактеризовано політичні та економічні інтереси, що впливали на формування політики французького уряду щодо галицьких територій.

У підрозділі 3.1. – *“Французькі економічні інтереси у Східній Галичині”* – з'ясовано ставлення французьких промисловців, політиків та військових до українсько-польського конфлікту і подальшої долі спірного регіону у контексті французьких нафтових інтересів у Дрогобицько-Бориславському нафтовому басейні. Зокрема, встановлено, що цілий ряд політичних діячів Третьої Республіки, як-от: Л. Мужо, Ж. Камбон та Ж. Нуланс, – були заангажовані у нафтовому бізнесі. Крім того, для Франції нарощення власних нафтовидобувних та переробних потужностей було вкрай важливим з економічної та безпекової точки зору, про що свідчить створення у серпні 1918 р. Генерального комісаріату бензину та горючих речовин, на чолі з сенатором А. Беренгер. Очевидно, що здійсненню французьких планів на Східну Галичину мало допомогти приєднання цього регіону до Польщі, яка багато завдячувала Франції, тож була схильна до компромісів. Вірність цих припущень підтверджує факт підписання у лютому 1922 р. польсько-французької нафтової угоди, що надавала французьким підприємцям значні економічні пільги. Представники французьких військових місій також висловлювали безліч аргументів на користь передачі спірного регіону під польське управління. Галицька нафта розглядалася ними як один із чинників побудови великої та сильної Польщі, здатної самостійно чинити опір зовнішнім загрозам. Крім того, володіючи нафтовими підприємствами регіону, французи могли контролювати експорт пального до Німеччини та Австрії і, таким чином, слідкувати, чи не готуються ці держави до нової війни.

Зважаючи на всі ці обставини, офіційний Париж, фактично, від моменту утворення Польської держави підтримував приєднання до її складу Східної Галичини. І навіть у 1923 р. одним із вирішальних чинників, що вплинув на рішення Ради послів Антанти щодо Східної Галичини, були нафтові інтереси: Велика Британія погодилася підтримати приєднання спірної території до Польщі взамін за відмову французького уряду від претензій на мосульську нафту.

У підрозділі 3.2. – *“Східна Галичина як складова французької геополітики”* – описано місце Східної Галичини у французьких планах організації антибільшовицької та антинімецької боротьби на сході Європи. Встановлено, що ці плани перегукувалися з ідеєю “передмур’я Європи проти більшовизму”. Генеза цього концепту розпочалася ще у середньовічні часи, і у XVIII–XIX ст. він став одним із ключових чинників формування модерної польської нації. Свій концепт “передмур’я” намагалися побудувати також українці, однак ця ідея не відіграла помітної ролі у формуванні української історичної міфології. Повторна актуалізація концепту “передмур’я” відбулася наприкінці Першої світової війни, коли у рамках Паризької Мирної Конференції українські та польські дипломати намагалися переконати світових лідерів піти їм на поступки у справі Східної Галичини і надати матеріальну підтримку.

Серед французьких політиків, військових та громадських діячів були прихильники організації антибільшовицької кампанії як на базі України (А. Альбі, Ж. Сегонн, Р. Дегуй, Ж. Пелісьє), так і Польщі (Ф. Фош, Ж. Бартеlemi, А. Граппен, Е. де Ренті, Ж. Клемансо).

У дещо модифікованій формі візія Польщі як “передмур’я Європи” проявилася у концепції “колючого дроту”, озвученій Ж. Клемансо 23 грудня 1919 р. під час виступу у французькій Палаті Депутатів. На його думку, Польща мала стати одним із ключових елементів “мережі із колючого дроту” навколо більшовицької Росії. Поразки польських військ у боях з Червоною армією влітку 1920 р. спонукали українських дипломатів, зокрема, С. Томашівського, висунути власну концепцію врегулювання галицького питання. Однак, європейські політики, навчені гірким досвідом польсько-більшовицької війни, уже не хотіли погоджуватися на жодні антибільшовицькі походи. Не зважаючи на це, галицькі делегати продовжували і надалі запевняти європейських політиків, що Українська держава галичан стане надійним “передмур’ям Європи проти більшовизму”, як тільки Антанта погодиться визнати її незалежність.

Причиною відмови союзників від організації антибільшовицького фронту на базі УНР та ЗУНР стало: 1) поширення серед європейців позитивного

образу Польщі та негативного образу України і 2) нездатність українського війська впродовж тривалого часу самостійно проводити успішну боротьбу проти Червоної Армії.

Політика Франції щодо Східної Галичини визначалася також її прагненням створити велику та сильну Польщу, здатну протистояти не лише більшовикам, але і Німеччині. Водночас, поширення революційних настроїв серед мешканців колишньої Німецької Імперії змушувало світових лідерів розширювати межі Польської держави не на захід, а на схід, в тому числі і за рахунок Східної Галичини.

Значну роль у вирішенні долі галицького регіону відіграв російський чинник. Оскільки на початку світової війни імперія Романових висловлювала претензії на Східну Галичину, світові лідери не наважувалися приєднувати ці території до Польщі без згоди російського небільшовицького уряду. Саме тому остаточне вирішення долі галицького регіону відбулося щойно у 1923 р., після закінчення громадянської війни у Росії.

У четвертому розділі – “Французькі впливи в українсько-польському дискурсі щодо Східної Галичини” – досліджено діяльність основних українських представництв та організацій у Парижі у 1919–1923 рр. та їхні контакти із французькими політичними та громадськими діячами у питаннях, пов’язаних із вирішенням долі Східної Галичини.

У підрозділі 4.1. – *“Українські організації та місії у Парижі”* проаналізовано генезу та діяльність ключових установ та угруповань, які у 1919–1923 рр. функціонували у французькій столиці та претендували на статус представників українського народу перед світовою спільнотою. Встановлено, що у досліджуваний період у Парижі діяло шість таких організацій: Надзвичайна дипломатична місія УНР у Парижі, Делегація Західної України (Галичини), Український національний комітет, Комітет української дії, Карпато-руська делегація та Галицьке бюро. Хронологічно найранішою з них була Надзвичайна дипломатична місія УНР у Парижі, яка, розпочавши свою діяльність у січні–лютому 1919 р., проіснувала до початку Другої світової війни. У 1919 р. до її складу входили представники Східної Галичини, зокрема, В. Панейко та С. Томашівський. Не погоджуючись із діяльністю голови делегації Г. Сидоренка, вони створили влітку 1919 р. Галицьке бюро і в його рамках намагалися проводити власну дипломатичну акцію. Згодом, їхню змову було розкрито, і вони повернулися до роботи у делегації УНР. Однак, у грудні цього ж року представники ЗУНР вийшли зі складу цього представництва і заснували Український національний комітет, який незабаром покинули і утворили Делегацію Західної України (Галичини), що діяла у Парижі до 14 березня 1923 р. Український національний комітет

також продовжував свою діяльність, яка мала явне проросійське спрямування, щонайменше до 1921 р. У 1920–1921 р. у Парижі існував Комітет української дії, заснований А. Галіпом з ініціативи колишніх членів Директорії УНР А. Макаренка та Ф. Швеця. До цієї організації належала значна кількість українських кооператорів. Крім того, у 1919 р. до французької столиці прибула москвофільська карпато-руська делегація на чолі з Д. Марковим. Активної роботи вона так і не розвинула.

Позиція вищеназваних організацій у справі Східної Галичини була різною і змінювалася з часом під впливом політичних обставин. Так, Надзвичайна дипломатична місія УНР офіційно виступала за приєднання Східної Галичини до Великої України. Після червневого рішення Найвищої Ради Антанти члени делегації почали працювати над нейтралізацією регіону під протекторатом Ліги Націй, що здавалося на той час реалістичнішим і розглядалося членами місії як запасний план дій. Після виходу представників ЗУНР зі складу місії УНР остання перестала брати участь у вирішенні галицького питання. Члени Делегації Західної України виступали за визнання незалежності ЗУНР, розглядаючи також варіант проголошення її нейтралітету. Карпато-руська делегація вважала, що Східну Галичину необхідно приєднати до антибільшовицької Росії.

У підрозділі 4.2. – *“Східна Галичина в українській та польській пропагандистській кампанії у Франції”* – охарактеризовано рівень знань французького суспільства про Україну, українців та справу Східної Галичини, а також досліджено пропагандистські заходи, що здійснювалися у Франції головними претендентами на цей регіон, українцями та поляками. Доведено, що французька громадськість на момент завершення Першої світової війни майже нічого не знала про життя галицьких українців, а доступна широкому загалу література, як, наприклад, спогади Ж. Клемансо, була сповнена міфів та пропагандистських вигадок. З’ясовано, що станом на 1919 р., коли українські дипломати лише розпочинали свою інформаційну роботу, польські та російські представники у Парижі уже мали поважні іміджеві напрацювання. Маючи значне фінансування і широкі знайомства, польська делегація в Парижі опублікувала більше 60 пропагандистських брошур, авторами яких були А. Граппен, Ж. Лякур-Геєт, Ж. Б’єнеми та ін. Також поляки налагодили публікацію замовних матеріалів у таких газетах, як “Le Temps”, “Petit Parisien”, “Le Gaulois”, “Le Figaro”, “France libre”, “L’information”, “L’Éclair” та “Écho de Paris”. Крім цього, на користь Польщі працювала слава І. Падеревського, всесвітньо відомого піаніста, який був обраний членом польської делегації на Паризьку Мирну Конференцію.

Водночас, українським представництвом бракувало видатних представників і захисників: більшість їхніх членів належала до середньої інтелігенції та до 1918 р. не займала високих державних посад. Серед них хіба що М. Тишкевич мав широкі знайомства у західноєвропейському бомонді. Однією із головних проблем, які перешкоджали грамотній організації проукраїнської інформаційної роботи, була нестача коштів, яка з часом лише посилювалася. Ця обставина не дозволяла представникам українських урядів організувати публікацію брошур чи замовних матеріалів у пресі. Водночас, інші організації, які претендували на статус українських представництв, нерідко отримували солідні дотації від російських чи масонських агентів.

Українцям вдалося встановити контакт з деякими французькими науковцями, зокрема, Р. Піноном та Е. Дені, які виступали за сприятливе для українців вирішення справи Східної Галичини. Однак, їхнє сприяння було надто незначним у контексті польської та російської інформаційної монополії.

У підрозділі 4.3. – *“Французько-українські контакти щодо статусу Східної Галичини (1919–1923)”* – досліджено взаємовідносини членів українських місій та організацій у Парижі з французькими політиками, чиновниками та військовими. З’ясовано, що українські представники (як галичани, так і наддніпрянці) впродовж усього досліджуваного періоду активно контактували з працівниками Російського департаменту і Департаменту політичних та комерційних справ французького Міністерства закордонних справ. Представники цих установ, а також інші впливові французькі урядовці, як-от Ж. Клемансо, здебільшого, не звертали уваги на надіслані українцями ноти та звернення, а тих українських дипломатів, які приходили до них на прийом, збували загальними фразами та туманними обіцянками. Деякі українські представники, наприклад, Г. Сидоренко, не маючи належного досвіду, вірили у ці безпідставні запевнення, що ставало причиною надмірного оптимізму українських урядів. Окремі політики, серед них Ж. Клемансо, виступали за створення великої та сильної Польщі, в той час, як серед чиновників Міністерства закордонних справ панували проросійські погляди. Більш прихильним до українців виявився А. Бріан, однак, він покинув пост прем’єр-міністра, так і не встигнувши втілити у життя свої ідеї.

Водночас, українським дипломатам вдалося налагодити контакти із політиками лівого спрямування: А. Франклін-Буїоном, П. Пенлеви та представниками Загальної конференції праці, яких члени місії УНР у Парижі навіть підтримували на виборах до французького парламенту. Зважаючи на явну антипатію французьких правлячих кіл до української справи, деякі члени

місії УНР мали надію, що після приходу до влади соціалістів у Франції розпочнуться безпорядки, і Україна матиме “на одного ворога менше”.

Помітну роль у налагодженні зв'язків між українцями та французькими соціалістами відіграв французький журналіст та розвідник Ж. Пелісьє, тісно пов'язаний із масонськими колами. Завдяки йому українські дипломати, серед яких було чимало масонів, отримали можливість налагодити контакти із членами ложі “Grand Orient”.

М. Тишкевич, який очолював місію УНР у 1919–1920 рр., активно співпрацював із політиками правої орієнтації, зокрема, Г. де Гаяр-Банселем.

Окремі симпатки української справи були також серед французьких військових (адмірал Р. Дегуй, командир батальйону Ж. Сегонн та ін.). Крім того, українські делегати намагалися налагодити стосунки з маршалами Ф. Фошем і Ф. Петеном та іншими відомими військовослужбовцями. Ця акція, однак, не принесла бажаних результатів, оскільки військові не мали суттєвого впливу на зовнішню політику французького уряду

У **висновках** викладено основні результати дослідження, обґрунтовано положення, зміст яких виноситься на захист.

1. Політика Франції щодо Східної Галичини у 1918–1923 рр. недостатньо вивчена в українській та закордонній історіографії. Окремі аспекти проблеми популярні серед дослідників, інші досі не піддавалися науковому опрацюванню. Водночас, джерела для вивчення зазначеної теми є надзвичайно різноманітними. Більшість із них досі не опублікована і зберігається у архівних установах на території Польщі та Франції.

2. У дисертаційному дослідженні застосовано широкий комплекс загальнонаукових і спеціальних історичних методів та принципів. Значну увагу, зважаючи на широке коло джерел, було присвячено застосуванню методів історичного джерелознавства. Окреме місце належало визначенню понятійно-термінологічного апарату дослідження. Зокрема, було дано чітку дефініцію таким термінам, як “міжнародна політика”, “місія” та “делегація”, “геополітичні інтереси” тощо.

3. Місія французького поручника А. Віллема є хронологічно першою спробою налагодження контактів між Третьою Республікою та ЗУНР. Від 1916 р. А. Віллем перебував у Москві у складі французького інструкторського підрозділу важкої артилерії, де і вивчив російську мову. 18 листопада 1918 р. він прибув до Львова з інформаційною місією від французького посольства у Яссах. Зухвала поведінка французького делегата настроїла проти нього як українців, так і поляків, що призвело до його арешту та ув'язнення у Тернополі. У січні 1919 р. А. Віллема було звільнено, і він продовжив свою

діяльність у Києві. З місії у Галичині він написав докладний звіт, загалом неприхильний до українців.

4. Взимку 1919 р. у Львові побувало дві місії під головуванням французького генерала Ж. Бартелемі. Перша із них перебувала у Львові з 24 січня до 12 лютого, а друга – з 19 лютого до 4 березня. Кожна із цих делегацій мала свій специфічний статус, завдання та повноваження, а також різнилася за своїм особовим складом та підпорядкуванням. Завданням першої із них було розслідування обставин єврейського погрому, що відбувся у Львові в листопаді 1918 р. Друга місія була створена у середині лютого 1919 р. для укладення українсько-польського перемир'я. Характерною особливістю обох місій стала їхня пропольська орієнтація, сформована під впливом масштабної та професійно організованої польськими агентами пропагандистської кампанії.

5. Нафтові інтереси Третьої Республіки були одним із ключових чинників, що впливав на формування французької політики щодо Східної Галичини. Збільшуючи свою присутність у цьому регіоні, Франція мала намір розвинути паливно-енергетичний сегмент своєї економіки та відслідковувати динаміку поставок пального до Німеччини та Австрії. На думку французьких урядовців, ефективне виконання цих цілей було можливе лише за умови передачі регіону під владу Польщі. Саме тому навіть у період значних бойових успіхів УГА більшість французьких експертів та політиків послідовно виступали за передачу нафтового басейну під владу Варшави. Нафтові інтереси вплинули також на остаточне вирішення долі Східної Галичини у 1923 р.

6. З геополітичної точки зору Східна Галичина розглядалася французькими політиками та громадськими діячами як важливий елемент у формуванні великої та сильної Польщі, здатної чинити опір більшовицькій та німецькій загрозі. У свою чергу, українські та польські дипломати намагалися переконати світових лідерів у тому, що саме їхня країна стане “передмур'ям Європи проти більшовизму”, але необхідною умовою для цього є володіння територією Східної Галичини та отримання від західних партнерів фінансової та матеріальної допомоги. Водночас, союзники побоювалися вирішувати долю Східної Галичини без участі не більшовицької Росії, яка ще перед 1914 р. висловлювала претензії на цей регіон. Саме тому остаточне врегулювання його статусу відбулося щойно на початку 1923 р., після завершення громадянської війни у Росії.

7. Упродовж досліджуваного періоду у французькій столиці діяло шість українських місій та організацій. Окремі із них були офіційними представниками урядів УНР та ЗУНР, інші претендували на статус виразників

волі українського народу. Між цими організаціями перманентно відбувалися конфлікти на політичному ґрунті, що негативно впливало на імідж України у Франції. Ставлення згаданих місій та організацій до справи Східної Галичини змінювалося з часом і залежало від політичного вектору тої чи іншої організації. Найбільш поширеними були вимоги включити ці землі до складу УНР, визнати їхню самостійність, створити нейтральну державу під протекторатом Ліги Націй або ж приєднати регіон до небільшовицької Росії.

8. На момент завершення Першої світової війни французька громадськість дуже мало знала про Східну Галичину та українсько-польські взаємовідносини у цьому регіоні. Інформаційна кампанія, яку від 1919 р. проводили українські дипломати, не змогла радикально змінити цієї ситуації, оскільки українцям бракувало коштів, впливових знайомств та єдності між представництвами та організаціями. Зважаючи на це, у питаннях пропаганди українці у Парижі значно поступалися росіянам та полякам.

9. Ставлення французьких урядових кіл до УНР та ЗУНР було, здебільшого, ворожим. Впливові політики та чиновники ігнорували українські ноти та звернення і не прислухалися до них під час аудієнцій. Водночас, політики, що симпатизували українському рухові, були, як правило, маргінальними опозиціонерами лівого спрямування, позбавленими реальних важелів впливу. Окремі симпатичні українській ідеї у французьких військових сферах також не відігравали помітної ролі у формуванні політики французького уряду щодо Східної Галичини.

ПУБЛІКАЦІЇ, ЩО ВІДОБРАЖАЮТЬ ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових та науково-метричних виданнях України

1. Тичка Г.-М. Вплив нафтових інтересів Франції на українсько-польський конфлікт у Галичині (1918–1919 рр.). *Воєнно-історичний вісник національного університету оборони України*. 2017. Вип. 2 (24). С. 90–99.

2. Тичка Г.-М. Ідея “передмур’я Європи” в українсько-польському протистоянні за Східну Галичину під час Паризької мирної конференції. *Військово-науковий вісник*. 2016. Вип. 25. С. 182–197.

3. Тичка Г.-М. Місія Жозефа Бартелемі у польській громадській думці. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія Гуманітарні науки*. 2014. Вип. 12. С. 119–126.

4. Тичка Г.-М. Українські національно-визвольні змагання у творчості Анрі Граппена. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць*. 2016. Вип. 17. С. 168–178.

5. Тичка Г.-М. Діяльність Михайла Тишкевича на чолі української дипломатичної місії у Парижі (1919–1921 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія* / за ред. проф. І. С. Зуляка. 2017. Вип. 2. Ч. 2. С. 145–151.

6. Тичка Г.-М. Місія Анрі Віллема у Східній Галичині (листопад – грудень 1918 р.) *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія* / за заг. ред. проф. І. С. Зуляка. 2017. Вип. 1. Ч. 3. С. 102–110.

Тези конференцій

7. Тичка Г.-М. Анрі Граппен у ролі польського пропагандиста. *Історичні пам'ятки Галичини. Матеріали VI-ї краєзнавчої конференції (4. III. 2016)*. 2016. С. 197–206.

8. Тичка Г.-М. Участь представників УГКЦ у вирішенні українсько-польського конфлікту у Галичині (1918–1923). *Матеріали Міжнародної наукової конференції до 100-річчя ієрейських свячень Йосифа Сліпого* / упоряд. Ю. Скіра. Львів: КОЛЕСО, 2018. С. 57–68

АНОТАЦІЇ

Тичка Г.-М. І. Східна Галичина у політиці Франції (1918–1923). Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.02 – Всесвітня історія. – Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2018.

У дисертаційній роботі представлено аналіз і узагальнення досліджень політики Франції щодо Східної Галичини у 1918–1923 рр. Ґрунтовно вивчено невідомі досі аспекти діяльності місій А. Віллема та Ж. Бартеlemi у галицькому регіоні. Встановлено, що основними чинниками, що впливали на формування французької політики щодо Східної Галичини, були нафтові та геополітичні інтереси, зокрема, прагнення організувати на сході Європи “передмур’я проти більшовизму”. З’ясовано, що впродовж досліджуваного періоду у Парижі діяло шість українських представництв та організацій: Надзвичайна дипломатична місія УНР у Парижі, Галицьке бюро, Український національний комітет, Комітет української дії, Делегація Західної України (Галичини) та Карпато-руська (москвофільська) делегація. Досліджено зв’язки цих організацій з французькими політичними, військовими та громадськими

діячами, зокрема, Ж. Клемансо, Ф. Фошем, Ж. Пелісї, А. Франклін-Буїйоном, Г. де Гаяр-Банселем та ін. Введено до наукового обігу неопубліковані архівні матеріали, у тому числі з архівних фондів Міністерства оборони та Міністерства закордонних справ Франції, Бібліотеки ім. С. Петлюри у Парижі, Архіву нових актів у Варшаві.

Ключові слова: Анрі Віллем, Жозеф Бартелемі, Східна Галичина, Дрогобицько-Бориславський нафтовий басейн, “передмур’я Європи”, Паризька Мирна Конференція, місія УНР у Парижі, місія ЗУНР у Парижі.

АННОТАЦІЯ

Тычка Г-М. И. Восточная Галичина в политике Франции (1918-1923). Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук по специальности 07.00.02 – Всемирная история. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко. – Львов, 2018.

В диссертационной работе представлен анализ и обобщение исследований политики Франции в отношении Восточной Галичины в 1918–1923 гг. Основательно изучено неизвестные до сих пор аспекты деятельности миссий А. Виллема и Ж. Бартелеми в Галицком регионе. Установлено, что основными факторами, которые влияли на формирование французской политики в отношении Восточной Галичины, были нефтяные и геополитические интересы, в частности, стремление организовать на востоке Европы “форпост против большевизма”. Установлено, что на протяжении исследуемого периода в Париже действовало шесть украинских представительств и организаций: Чрезвычайная дипломатическая миссия УНР в Париже, Галицкое бюро, Украинский национальный комитет, Комитет украинского действия, Делегация Западной Украины (Галичины) и Карпато-русская (москвофильская) делегация. Исследована связи этих организаций с французскими политическими, военными и общественными деятелями, в частности, Ж. Клемансо, Ф. Фошем, Ж. Пелисье, А. Франклин-Буийоном, Г. де Гаяр-Банселем и др. Введено в научный оборот неопубликованные архивные материалы, в том числе из архивных фондов Министерства обороны и Министерства иностранных дел Франции, Библиотеки им. С. Петлюры в Париже, Архива новых актов в Варшаве.

Ключевые слова: Анри Виллем, Жозеф Бартелеми, Восточная Галичина, Дрогобычско-Бориславский нефтяной бассейн, “форпост Европы”, Парижская Мирная Конференция, миссия УНР в Париже, миссия ЗУНР в Париже.

SUMMARY

Tychka H-M. I. Eastern Galicia in French politics (1918–1923) – Manuscript.

Thesis for Candidate’s degree in History, specialty 07.00.02 – World History. – Ivan Franko National University of Lviv. – Lviv, 2018.

This dissertation gives analysis and generalization of French politics towards Eastern Galicia in 1918–1923. The unknown aspects of the activity of A. Willaime and J. Barthelemy military missions in the Galician region were investigated. It was established that the main factors influencing the formation of the French policy towards Eastern Galicia were oil and geopolitical interests, in particular, the desire to organize “a bulwark against Bolshevism” in Eastern Europe. It was found that during investigated period six Ukrainian missions and organizations operated in Paris. Propaganda activities of these missions and their links with French political, military and public figures have been explored.

In the first section – “Historiography, source base, theoretical and methodological basis of the research” – the methodological principles of work are characterized, the general level of knowledge about the topics is analyzed and the main groups of sources are described. It was established that the topic of Ukrainian-French relations in 1918–1923 was studied insufficiently. Available studies are too fragmentary, methodologically obsolete and contain inaccuracies. This work is based on a wide range of materials, in particular, official documents, modern press, memoirs, private and business correspondence. A large part of unpublished sources was found in the funds of Ukrainian, Polish and French archives, namely the Central State Historical Archive in Lviv, the Archive of the Ministry of Defense of France, the Archive of New Acts in Warsaw, the Library of Symon Petliura in Paris etc. In this chapter general scientific and special methods of historical research and the basic principles of scientific knowledge on which this work is based on are described.

In the second chapter – “French military missions in Eastern Galicia” – activities of French delegates A. Willaime and J. Barthèlemy who visited Lviv during the Ukrainian-Polish conflict are described. A number of key facts from the Henri Willaime biography, his name and military rank, as well as details of his travels in the Galician region, are specified. The main aspects of the missions under the chairmanship of Joseph Barthélemy were explored. It was proved that in winter

of 1919 two separate missions, headed by this general, and not one, as it was considered previously, visited Lviv. It was established that the first of these missions arrived in Galicia to clarify the circumstances of the Jewish pogrom that took place in November 1918.

In the third section – “Factors of France’s policy towards Eastern Galicia” – it is established that the impact on French policy in this region was determined by economic and geopolitical factors. In particular, it was established that the French government and the oil industry benefited greatly from the transfer of disputed territories under the Polish rule. It was found that Eastern Galicia played a significant role in French plans for the creation of a large and strong Poland, capable of resisting both Germany and Bolshevik Russia. The genesis of the concept of “bulwark of Europe” in its Ukrainian and Polish versions was analyzed. Rhetoric of supporters of Polish (F. Foch, J. Barthélemy, H. Grappin, E. de Renty, J. Clémenceau) and Ukrainian (A. Alby, J. Segonne, R. Degouy, J. Pélissier) variant was studied.

In the fourth chapter – “French Influences in the Ukrainian-Polish Discourse towards Eastern Galicia” – activities of major Ukrainian missions and organizations in Paris during 1919–1923, such as the Extraordinary Diplomatic Missions of the UPR in Paris, the Galician Bureau, the Ukrainian National Committee, Ukrainian Action Committee, Delegation of Western Ukraine (Galicia) and Carpatho-Russkaya (Moskvofil) delegation was explored. Their contacts with French political and public figures, in particular J. Clémenceaux, F. Fosch, J. Pélissier, A. Franklin-Bouillon, G. de Gailhard-Bancel and others, were analyzed. Positions of these figures towards resolving fate of Eastern Galicia are determined. It is proved that propaganda activity of Ukrainian representatives in France were considerably inferior to their competitors - Poles and Russians, which became one of the reasons for the defeat of the Ukrainian struggle for Eastern Galicia.

Key words: Henry Willaime, Joseph Barthélemy, Eastern Galicia, Drohobych–Boryslav oil region, bulwark of Europe, Paris Peace Conference, Ukrainian People’s Republic mission in Paris, West Ukrainian People’s Republic mission in Paris.